

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

725.091

Szerző:

Diósi László

Cím:

Tegnap falvak a mai fővárosban

Peremkerületi szemle eredmények és gondok felett

Képtelen,

1961.

sept. 29.

Személy

Idő

"1961"

Helyezés

Több mint tíz éve már, hogy a fővárost nagy karéjban körülvevő városok és falvak — amelyek hozzá tartoztak, ezer szállal kötődtek a városhoz, s amelyeknek élete, boldogulása kezdettől fogva Budapesttől függött — hivatalosan is a főváros részévé lettek. Ez az előbbre jutás a rangban akkor még nem sokat jelentett. A szó, amely az ország első városához csatolta a külső településeket, csak a fejlődés lehetőségeit mutatta meg, s nem varázsolta egy csapásra várossá az új kerületeket. Mint ahogy erre semmiféle varázsige nem is lett volna képes.

Tíz év nem számít hosszú időnek, s különösen nem akkor, ha a falusi szintről in-

dult városrészek fejlődését kérjük ettől a tíz évtől számolva. Am azóta hozzászórtak a fővároshoz, s mindenben úgy gyarapodtak, ahogy országunk gyarapodott, s ha lehet, még tán jobban is, mert államunk a lehetőségekhez mérten mindig a legtöbbet adta anyagi erőiből, hogy a munkáslakta peremvárosokban is komfortossá váljon az élet, hogy pótoljuk mindazt, amit az elmúlt rendszer ezekből a településekből »kifelejtett«, jó közlekedést, csatornázást, vízvezetékét, világítást és közellátást.

Meddig jutottak? Vegyük tan sorra mindazt, ami az igazi várossá alakulás folyamatát mutatja, s ahol vannak, a problémákat.

A borok városa meg a rossz víz

Jó víz, vízvezeték, pormentes utak és csatornázás nélkül, bármekkora településről is legyen szó — a mai igények szerint — nem mondhatnánk el, hogy város. Budapest külső kerületeiben — csak néhány jellemző adatot ragadva ki — a következőképpen alakult a vízcsatornázás fejlődése: 1951 és 1960 között Rákospalotán csaknem ötven kilométerrel, Pesterzsébeten és Soroksáron ugyancsak ötven kilométerrel, Csepelen negyvenöt és Budafokon is negyvenöt kilométerrel nőtt a vízvezeték. Hasonló a helyzet a peremkerületek csatornázásával is. Am ahhoz, hogy a számok élővé legyenek, s mutatóivá a változásnak — az előbb említettek, s a következők is — látni kell, honnan indultak ezek a kerületek, s milyen szívós — sokszor látszat nélkül — munkát jelentett itt a városiasodás folyamata.

Budafoknak, a borok városának, egyáltalán nem volt jó vize. Új kutakat kellett ásni a régi vezetékekhez is, s ma már addig jutottak — évente négy kilométer vízvezetékét fektetnek le —, hogy a legfontosabb helyeket már átszövi a csőrendszer. Csepelen a Királyerdő »senki földjét« a va-

lamikori tulajdonos, a Hollandi Bank parcellázta fel és adta el — utat, villanyt, csatornát, jó közlekedést ígérve — a munkásoknak. A közművekből természetesen nem lett semmi. És itt kellett modern nagyvároshoz méltó viszonyokat teremteni. A kép, amely Csepelen fogad, még távolról sem mindenütt városi, de ha az ember összeveti a tervekkel a gyárváros eddigi gyarapodásával, Csepel jövőjének összefüggő városképe alakul ki előtte. Ha megvalósul az egyik legfontosabb terv itt is és a többi kerületben is — a városközpontok végleges rendezése —, még akkor is jut bőven teendő az elkövetkező évekre, a további közművesítés, a jobb világítás, aszfaltos járdák és utak megteremtése.

Görbe utcák atyja: a telekspekuláció

Ami külsőségekben is várost mutat, azok az új lakóházak és középületek. Itt a legszembetűnőbb a gyarapodás. Újpesten például az elmúlt tíz év alatt majdnem négyezer, a XXII. kerületben kétezer, Pesterzsébeten négyezeröttszáz, Csepelen négyezer új lakás épült. S ezeknek a

lakásoknak a nagyrésze szép és modern lakótelepeket alkot. Vegyük az iskolákat és óvodákat. Csepelen hét új óvoda, és három új iskola, a XX. kerületben hat új óvoda és négy új iskola épült az eltelt nyolc év alatt. Pesterzsébeten egy telekspekuláció tette várossá. S ennek a vállalkozásnak a nyomait eltüntetni még ezután is hosszú évekig tart. A rendetlen utcák városa ez. Hol ötven méterre is szétterül az úttest, hol meg alig fér el egymás mellett két autó. Ahogy egymás után épülnek az új házak — államiak és szövetkezetiek —, úgy bontják itt egymás után a görbe utcákat, s cserélik ki a villanyvezetékét, mert a fejlődő kerület széles utcákat, több fényt kíván.

Ha valakit — a város központjában lakót — útja a külső kerületekbe vezet, gyakran csodálkozik, hogy sok még a földút, s van kerület, ahol nagyon kevés a járda. Ez a valóság, de itt is tudni kell,

hogy szinte alig volt köves, aszfaltos útja a külső részeknek. A XVII. kerületben ötvenháromezer, a XIX. kerületben 111 000, Újpesten harmincötezer négyzetméterrel nőtt hét év alatt a burkolt útfelület. A XX. kerületnek a fővároshoz való tartozás előtt mindössze egyetlen köves utcája volt, s ha még nem is jutott mindenhová aszfalt, ma valamennyi útjuk portalan.

Városi lakók — városi igények

Sorolni lehetne, mit gyarapodtak a közlekedésben a főváros külső részei: az új autóbusz- és villamosvonalakat, HÉV-járatokat, amelyek Budapest valamennyi távolos részét gyors járatokkal kötik össze a város központjával, de számok nélkül is elmondhatjuk, hogy — bár most már elég sok gondot okoz — az évek során együtt nőtt a közlekedés az igényekkel. S ez mit jelent? — Erzsébetnek egyetlen HÉV-járata volt csak, s ma, akár csak a Nagykörúton, itt is két percnél jár a busz.

Ahogy gyarapodnak a kerületek, úgy nő lakóiknak igénye is. A budafokiak néhány éve még büszkéek voltak egészségügyi ellátásukra, ma alig várják, hogy felépüljön az új központi rendelő. A XX. kerület áruházat szeretne, hasonlót az újpestihez. A csepeliek szeretnék Csepelen szórakozni. Kinőtték már a Munkásotthont. Ez a kívánságuk a XXII. kerületieknek is, mert két kultúrházuk közül — életveszély miatt — éppen a napokban zárták be az egyiket, s egyetlen kis éttermen, s majdhogy tenyérnyi eszpresszón kívül nincs más hely, ahol esténként leülhetnének, szórakozhatnának.

Félútig már eljutottunk

Ha kint jár az ember ezekben a kerületekben, egymás mellett hallhatja a dicsekvés szavait, a gyarapodást mutató örömet, s az elégedetlenséget. S ez mutatja, bármennyit is tettünk itt a városhoz csatolás tíz esztendeje alatt, sok még a teendő. Talán a félúton vagyunk, hogy a valamikori falvak minden tekintetben hozzászólnak a fővároshoz.

Hatalmas gond várossá tenni — nemcsak szóban, hanem valójában is — a Budapest határán körbefutó kerületeket. De ha kint jár az ember, lát-

hatja, mekkora lépéssel jutott előre, s halad egyre tovább a munka. Nemcsak anyagi erőből, az állam pénzéből — hiszen nem is futna ebből mindenre, s semmiesetre sem ilyen gyorsan —, hanem a jó gazdák, a kerület lakóinak, budafokiaknak, csepelieknek, pesterzsébetieknek s a többi peremváros lakóinak közös áldozatvállalásából, a tegnapelőtti falvakat holnapra, holnaputánra végleg várossá varázsolás szép, alkotó szándékából.

Diósi László